

Свірко С.В.

д.е.н., д.н.д.у., професор

Одноворченко І.В.

здобувач

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування оновленої державна політика щодо фізичної культури та спорту в вищій школі дуже актуальне в умовах військового часу, коли фізична підготовка майбутніх захисників вітчизни призвана забезпечити перемогу нашій країні. Саме вона виступає певним чином запорукою швидкої відбудови нашої країни в повоєнний час, оскільки державна політика щодо фізичної культури та спорту в вищій школі сприяє просуванню та закріпленню серед молоді ідеології активного способу життя, забезпечуючи тим самим розвиток їх працездатності та працьовитості.

Як свідчить практика розвинутих країни світу не останню роль у формуванні науково-обґрунтованої всебічної державної політики в цілому відіграє активізація долучення до таких процесів громадськості через державно-громадське управління [1].

Загалом, реформування державного управління на засадах громадської участі набуло за останнє десятиріччя активізації на всіма напрямками останнього. Не минули ці процеси і вищу освіту в цілому та вищу освіту в сфері фізичної культури та спорту зокрема.

Закон «Про освіту» (2017р.) ст.6 «Засади державної політики в сфері освіти та принципами освітньої діяльності» чітко закріплює серед таких засад державно-громадське управління [2]. Він, зокрема, трактує державно-

громадське управління в сфері освіти «взаємодію органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з метою прийняття ефективних управлінських рішень та задоволення суспільних інтересів у сфері освіти», а також ст.70 закріплює такі положення щодо [2]:

- інституційного забезпечення державно-громадського управління у сфері освіти через утворення інститутів громадянського суспільства;

- складу представництва таких інститутів державно-громадського управління у сфері освіти (педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники; здобувачі освіти; батьки; заклади освіти; роботодавці; об'єднання зазначених категорій осіб);

- власне порядку утворення інститутів державно-громадського управління у сфері освіти за рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування у формі робочих груп, дорадчих, громадських, експертних та інших органів;

- повноважень інститутів державно-громадського управління у сфері освіти, що закріплюються актами про їх утворення;

В той же час Закон України «Про вищу освіту» в ст.12 серед органів управління вищою освітою вказує [3]: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузеві державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; Національну академію наук України та національні галузеві академії наук; засновників закладів вищої освіти; органами громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки. Таким чином органи державно-громадського управління відсутні серед законодавчо закріплених органів управління вищою освітою України.

Важливим також є й те, що Закон України «Про фізичну культуру та спорт» також не передбачає інститутів державно-громадського управління [4]. Звернення до Стратегії розвитку фізичної культури та спорту до 2028 року свідчить про відсутність будь-яких згадок по подальший розвиток державно-громадського управління в сфері фізичної культури та спорту [5].

Поза вищевказаними протиріччями, роботу у напрямку розбудови державно-громадського управління в сфері вищої освіти триває. Так, Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032р.р. передбачає серед інших цілей стратегічну ціль 2 «Довіра громадян, держави та бізнесу до освітньої, наукової, інноваційної діяльності закладів вищої освіти» в межах якої визначено операційну ціль «залучення представників громадянського суспільства до формування освітньої політики та управління закладами вищої освіти» [6].

Як зазначає Юськов Д. «...система державно-громадського управління пройшла довгий та складний шлях становлення. Реалізація нової управлінської моделі у системі освіти України, зокрема й в системі вищої освіти, неодноразово зазнавала коректив та в різні періоди залежала від особистого бачення керівників органів вищої та центральної влади щодо місця інститутів громадянського суспільства в публічному управлінні та їх ролі у виробленні публічної політики. Сучасна вітчизняна нормативно-правова база чітко декларує запровадження демократизації управління в системі вищої освіти та впровадження принципів державно-громадського управління..» [7].

Задля формування дієвих механізмів державно-громадського управління фізичною культурою та спортом в системі вищої освіти необхідним вбачається опрацювання понятійного апарату державно-громадського управління вищою освітою загалом.

Зауважимо, що на сьогодні законодавчо визнаним є тільки поняття «державно-громадського управління освітою» загалом, а дослідження наукових праць в контексті проблематики «державно-громадське

управління освітою» державно-громадського управління вищою освітою свідчать про відсутність спроб сформулювати таке поняття за дискутування щодо його сутності. На нашу думку, будь-яке управління є діяльністю (з позиції сукупності дій суб'єктів управління) та процесом (з позицію сукупності взаємопов'язаних послідовних етапів, операцій тощо) одночасно, а тому акцентування на якійсь одній з позицій є обмеженням у розумінні державного управління загалом. Отже, найбільш вірне розуміння державно-громадського управління вбачається як певного типу управління, яке, зважаючи на мету державно-громадського управління, носить безумовно соціально-демократичний характер.

На підставі вищевказаного пропонується розуміти під державно-громадським управління вищою освітою певний тип суспільного управління, що носить соціально-демократичний характер, за яким інститути державної влади та місцевого самоврядування, а також інститути громадянського суспільства у тісній співпраці формують, приймають та реалізують управлінські рішення в сфері вищої освіти з метою досягнення стратегічних та оперативних цілей розвитку останньої як важливої складової життя країни. Соціально-демократичний характер таких рішень забезпечується синергічним діями вищевказаних суб'єктів - інститутів державної влади та місцевого самоврядування, а також громадянського суспільства. Наведене формулювання враховує закладену Законом «Про освіту» тісну співпрацю державних та громадських органів, їх спільну рівнозначну участь у всіх етапах управління.

Формування державної політики за будь-яким з напрямів, передбачає створення інституційного механізму державного управління вказаним напрямом. На інституційну розбудову державно-громадського управління фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти пропонується створення колегіального міжвідомчо-громадського органу Ради з розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти, до якої мають увійти представники Міністерства освіти і науки України (у тому числі Комітету з

фізичного виховання та спорту МОН [8]), Міністерства молоді та спорту України, всіх спортивних федерацій України та Спортивної студентської спілки України.

На основі опрацювання законодавчих та науково-практичних положень пропонується такий інституційний механізм державно-громадськими управління розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти набуває вигляду (таблиця 1).

Таблиця 1. Інституційний механізм державно-громадськими управління розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти

<i>Державно-громадське управління розвитком фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти</i> - це суспільного управління, що носить соціально-демократичний характер, за яким інститути державної влади та місцевого самоврядування, а також інститути громадянського суспільства у тісній співпраці формують, приймають та реалізують управлінські рішення щодо розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти з метою досягнення стратегічних та оперативних цілей розвитку останніх як важливих складових життя країни.			
<i>Мета</i> - досягнення максимального синергічного ефективно у розвитку фізичної культури та спорту в сфері вищої освіти на засадах цілепокладання на загальному (світовому, державному) та профільних (щодо вищевказаних сфер) рівнях в процесі тісної перманентної ефективності співпраці структур державного управління та інститутів громадянського суспільства.			
<i>Об'єкт</i> – фізична культура та спорт в сфері вищої освіти, а предметом			
<i>Предмет</i> - взаємоузгодження цілей та дій різних суб'єктів та процесів управління на розвиток фізичної культури та спорту в сфері вищої освіти			
<i>Принципи</i>			
загальносистемні	специфічні		структурні
	людиноцентризму, толерантності, партнерства, репрезентативності, професіоналізму, правоможності, узгоджувальності, обов'язковості, відповідальності, цілепокладання, доступності, синергічності, безперервності		
<i>Форми</i> – соціальне партнерство			
<i>Функціональні моделі</i>			
субординаційна	структурна	інформаційна	
<i>Рівні реалізації</i>			
оперативний	тактичний	стратегічний	
<i>Головний інституційний орган управління</i>			
Рада з розвитку фізичної культури та спорту в сфері вищої освіти			
склад – представники:			
<i>Міністерства молоді та спорту України</i>	<i>Міністерства освіти і науки України (у тому числі Комітету з фізичного виховання та спорту)</i>	<i>спортивних федерацій України</i>	<i>Спортивної студентської спілки України</i>

функції Ради:		
визначення основних орієнтирів фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти на основі планів розвитку країни та світових трендів розвитку фізичної культури та спорту;	розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти через ініціативу та надання пропозицій щодо її формування, моніторинг її реалізації;	участь у формування та реалізації державної політики з розвитку фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти через ініціативу та надання пропозицій щодо її формування, моніторинг її реалізації;
міжнародна співпраця з зарубіжними державно-громадськими інститутами з фізичної культури та спорту в сфері вищої освіти з метою забезпечення розвитку останніх;		
участь у формуванні та удосконаленні стандартів вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»		

Запропонований інституційний механізм державно-громадського управління розвитком фізичною культурою та спортом в сфері вищої освіти вирізняється науковою обґрунтованістю, легітимністю, відповідністю вимогам розвитку фізичної культури, спорту та вищої освіти в контексті стратегічних планів розвитку власне Україні. Його реалізація дозволить посилити участь громадського суспільства у формуванні державної політики щодо розвитку фізичної культури та спорту в сфері вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Свірко С.В. Механізми державного управління бюджетною безпекою: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дом «Бук-Друк»», 2021. 436 с.

3. Про вищу освіту: Закон України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

4. Про фізичну культуру та спорт: Закон України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

5. Про схвалення Стратегії розвитку фізичної культури та спорту до 2028 року: Постанова КМУ №1089 від 4.11.2020.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-п#Text>

6. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти на 2022-2032 роки: Розпорядження КМУ від 23.02.2022 № 286-р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-р#Text>

7. Юськов Д. Становлення системи державно-громадського управління вищою освітою України за національним законодавством /

Дмитро Юськов // Публічне управління і право: історія, теорія, практика : збірник наукових праць / ред. кол.: В. В. Кононенко (гол. ред.), О. І. Яременко (заступ. гол ред.), С. А. Лапшин (відповід. секретар) та ін.; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : Друк, 2022. Вип. 2. С. 68-74

8. Про затвердження Положення про Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН від 12.03.2018 № 241. . https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0411-18?fbclid=IwAR3chAHFlwFRrWxcHX5mb51XBx5i6c_s1R2gKI7vhdw-0v9sZdOcpa7saXY#Text